

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania G. Ś.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy
o prawo do emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 kwietnia 2025 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 25 czerwca 2024 r., sygn. akt III AUa 181/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych z odsetkami z art. 98
par. 1¹ kpc tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 25 czerwca 2024 r., III AUa 181/24 zmienił zaskarżony apelacją G. Ś. (odwołujący się) wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 11 grudnia 2023 r., VI U 468/23 zmieniającego decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy (organ rentowy) z 22 lutego 2023 r. w przedmiocie odmowy prawa do emerytury pomostowej i przyznającego G. Ś. prawo do emerytury pomostowej od dnia 23 stycznia 2023 r. (pkt 1) oraz

stwierdzającego, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności, niezbędnej do wydania decyzji (pkt 2).

Sąd Apelacyjny wskazał, że w sprawie wymagało ustalenia, czy odwołujący się spełnił wszystkie przesłanki z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Sporne było, czy spełnił przesłankę z art. 49 pkt 3 tej ustawy, a mianowicie posiadanie w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych (1 stycznia 2009 r.), wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Z ustaleń poczynionych w sprawie wynikało, że odwołujący się w pierwszym okresie spornym od 1 lipca 1981 r. do dnia 4 maja 1982 r. wykonywał prace na stanowisku wymienionym w wykazie A, dział IV „w chemii”, poz. 40 pkt 5, tj. prace magazynowe, załadunkowe, rozładunkowe, transport oraz konfekcjonowanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych - pylistych, żrących, toksycznych, parzących i wybuchowych oraz w drugim okresie spornym od dnia 4 czerwca 1984 r. do dnia 6 września 2001 r. wykonywał natomiast na stanowisku wymienionym w wykazie A, dział XIV „prace różne”, poz. 25 pkt 1 - bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Sąd Okręgowy nie ustalił jednakże czy prace te zostały również zakwalifikowane przez ustawodawcę jako prace w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach tj. czy zostały wymienione w załącznikach nr 1 lub 2 do tej ustawy.

Sąd Apelacyjny uznał, że w okresach od dnia 1 lipca 1981 r. do dnia 4 maja 1982 r. i od dnia 4 czerwca 1984 r. do dnia 6 września 2001 r. odwołujący się nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze żadnych prac wymienionych w załącznikach nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Prace odwołującego się na stanowisku operatora urządzeń rozdrabniających i granulujących i na stanowisku ślusarza (de facto ślusarza remontowego) nie odpowiadają w szczególności pracom wymienionym w poz. 28-30 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Apelacyjny przypomniał, że pod poz. 28 załącznika nr 1 do tej ustawy wymieniono prace bezpośrednio przy spawaniu łukowym lub cięciu termicznym w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją

(podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.), pod poz. 29 - prace bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.) oraz pod poz. 30 prace wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze po substancjach niebezpiecznych. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynikało, że odwołujący się nie pracował wówczas w pomieszczeniach o małej kubaturze, naprawiał bowiem maszyny, instalacje, urządzenia porozmieszczane w całym oddziale - maszyny były rozmieszczone w budynku 8-pietrowym.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że odwołujący się nie spełnił kumulatywnych przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury, ponieważ po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu tej ustawy, jak również w dniu wejścia w życie ustawy nie posiadał okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych w wymiarze 15 lat.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł odwołujący się zaskarżając wyrok ten w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, tj. - art. 4 i 49 w związku z art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych przez zastosowanie przez Sąd Apelacyjny jego błędnej wykładni, polegającym na nieuzasadnionym przyjęciu, że odwołujący się nie spełnił kumulatywnych przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury, ponieważ - zdaniem Sądu Apelacyjnego - po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, jak również w dniu wejścia w życie ustawy nie posiadał okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych w wymiarze 15 lat; - art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych przez zastosowanie przez Sąd Apelacyjny jego błędnej wykładni, polegającym na nieuzasadnionym przyjęciu, iż G. Ś. po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu tej ustawy, jak również w

dniu wejścia w życie ustawy nie posiadał okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych w wymiarze 15 lat.

Pełnomocnik odwołującego się wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił potrzebą wykładni art. 49 i 4 oraz art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, budzących poważne wątpliwości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił tym, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów art. 49 i 4 oraz art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, budzących poważne wątpliwości. Jednocześnie należy wskazać na orzecznictwo sądów polskich w przedmiotowej materii, m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 18 października 2022 r., I USKP 108/21, gdzie Sąd Najwyższy wskazał, że: *„Nawet fakt, że pewne prace nie są już uznawane za prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (z różnych powodów, bowiem może to wynikać ze zmian w technologii, warunkach pracy dostępnych środkach bezpieczeństwa), nie powoduje, że możemy pominąć tę pracę wykonywaną w latach poprzednich, gdy była ona uznawana za pracę szczególną i skupić się jedynie na krótkotrwałym okresie pracy po 31 grudnia 2008 r.”* a *„Na przesłanki nabycia prawa do emerytury pomostowej należy patrzeć w sposób całościowy i umieszczać je w pewnym kontekście związanym z sytuacją życiową pracownika. Skupienie się jedynie na okresie wykonywania pracy przez ubezpieczonego po 31 grudnia 2008 r. i wyprowadzanie wniosków dotyczących warunków spełnienia przesłanek nabycia prawa do emerytury pomostowej, określonych w art. 4 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych, powoduje zatracenie pewnego kontekstu, do którego uchwycenia konieczne jest szersze spojrzenie na cel wprowadzenia analizowanych przepisów”*.

Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z 2 lutego 2022 r., III AUa 846/21: *„Osobom wykonującym przed dniem wejścia w życie tej ustawy [u.e.p.] (przed dniem 1 stycznia 2009 r.) prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2009 r. o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 u.e.r.f.u.s.), uwzględnia się do dnia 1 stycznia*

2009 r. okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., pod warunkiem, że wykonywały one po dniu 31 grudnia 2008 r. pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Możliwość taka jest natomiast wyłączona w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej ostatnio dacie nie wykonywały, a w rezultacie nie spełniły warunku określonego w art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych.” Także wyrok Sądu Najwyższego z 25 października 2022 r., II USKP 183/21: „Określenie „okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3”, zawarte w art. 49 pkt 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych, oznacza okres pracy wskazany w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy emerytalnej. Zgodnie z art. 32 ust. 2 u.e.r.f.u.s. za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia lub o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Rodzaje prac w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze zostały określone w wykazach A i B, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.; dalej rozporządzenie) oraz wykazach stanowiskowych wydanych na podstawie § 1 ust. 2 i 3 tego rozporządzenia. Do okresu uprawniającego do emerytury pomostowej osiągniętego przed dniem 1 stycznia 2009 r. wlicza się okresy pracy w szczególnych warunkach oraz w szczególnym charakterze, o których mowa w art. 32 ust. 2 i 3 i art. 33 u.e.r.f.u.s. i w rozporządzeniu, jak również okresy takiej pracy w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Za okresy pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze osiągnięte po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych uznaje się wyłącznie te okresy, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualnie jej o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje 3 potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący nie wykazał, że w sprawie występuje powołana w skardze kasacyjnej przesłanka w postaci potrzeby wykładni przepisów prawnych. Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365 i z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX 1652383). Konieczne jest przedstawienie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43).

W ocenie Sądu Najwyższego w obecnej sprawie nie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych powołanych przez skarżącego. Wykładnia przytoczonych w skardze przepisów została już wyjaśniona w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Definiując w art. 3 ustawy pomostowej prace w szczególnych warunkach, ustawodawca przyjął, że są to prace związane z czynnikami ryzyka,

które z czasem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz tych prac określa załącznik nr 1 do tej ustawy. Z kolei definiując pojęcie prac o szczególnym charakterze, ustawodawca przyjął, że są to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz takich prac określa załącznik nr 2 do ustawy. Wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy "o szczególnym charakterze" lub "w szczególnych warunkach" nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem pracownika (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z 29 czerwca 2011 r., IV SA/Po 335/11, LEX nr 863891).

W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się też, że art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych zmienia wymagania konieczne do uzyskania emerytury pomostowej dla osób niespełniających warunku z art. 4 pkt 6 tej ustawy, zwalniając je wprawdzie z konieczności wykonywania po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, jednakże wprowadzając równocześnie w to miejsce wymaganie, aby ubiegający się o rozważane świadczenie pracownik spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Warunek ten został jasno wyrażony, wynika wprost z dosłownego brzmienia art. 49 pkt 3 ustawy i jest zgodny z jej celem. W judykaturze przyjmuje się zatem, że w świetle tego przepisu nie ma podstaw prawnych do przyznania emerytury

pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być kwalifikowany jako okres pracy w warunkach szczególnych lub pracy o szczególnym charakterze w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62; z 4 września 2012 r., I UK 164/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185; z 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, LEX nr 1555688; z 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13, LEX nr 1405231; z 25 października 2016 r., II UK 373/15, LEX nr 217708, oraz m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2021 r., I USK 237/21, LEX nr 3344305). Podobne stanowisko w kwestii wykładni art. 49 zostało zaprezentowane w doktrynie prawa (zob. M. Zieleniecki [w:] Komentarz do ustawy o emeryturach pomostowych [w:] Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz do trzech ustaw emerytalnych, wyd. I, red. K. Antonów, LEX/el. 2019, art. 49).

Powołane w skardze kasacyjnej orzeczenia nie wskazują na odstępstwa od przyjętej wykładni powołanych przepisów. Wobec wyjaśnienia w judykaturze wykładni przytoczonych przepisów prawa, nie zachodzi powołana przesłanka przedsądu. Odnosząc się do niniejszej sprawy należy zwrócić uwagę, że to, iż rodzaj wykonywanej pracy przez odwołującego się można było zakwalifikować jako prace w szczególnych warunkach na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie mogło wpłynąć na rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego, ponieważ zaliczenie tak kwalifikowanej pracy do stażu pracy w szczególnych warunkach, uprawniających do nabycia prawa do emerytury pomostowej, wymagało jednoczesnego wykazania, że po 31 grudnia 2008 r. odwołujący się wykonywał pracę wymienioną w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[SOP]

